

УДК 343.214+340.134(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.16>

ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ – З МОМЕНТУ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Загиней-Заболотенко З.А.,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України

Загиней-Заболотенко З.А. Зміни та доповнення Кримінального кодексу України – з моменту набрання чинності до сьогодення.

Статтю присвячено аналізу коригуючої правотворчості у галузі кримінального права України, передусім характеристиці кількісної складової внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України. Видами коригуючих кримінальних законів з урахуванням доробку теоретиків права запропоновано визнавати: закон про внесення змін до Кримінального кодексу України; закон про внесення доповнень до Кримінального кодексу України; закон про викладення в новій редакції статті/статей, частин статті /статей, розділів КК. Кожен з цих коригуючих законів є самостійним видом, однак під час здійснення правотворчої діяльності та її нормативного регулювання не виокремлюються. Констатовано підвищений рівень динамізму кримінального законодавства України, яке змінювалося 244 коригуючими законами. Незмінними залишилося 49 статей Кримінального кодексу України (10 – статті Загальної частини, 39 – статті Особливої частини) (12% з 447 Кримінального кодексу України початкової редакції 2001 року). Кримінального кодексу України було доповнено 128 новими статтями, що становить майже третину від загальної кількості статей цього Кодексу в його первісній редакції. 37 статей Особливої частини Кримінального кодексу України було виключено, з яких 13 статей – це статті, якими було доповнено Особливу частину Кримінального кодексу України у процесі поточної правотворчості. Проаналізовано спеціальну процедуру внесення змін до Кримінального кодексу України, відповідно до якої зміни до нього можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та/або до кримінального процесуального законодавства України, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення (частина 6 статті 3). Запропоновано виключити з Кримінального кодексу України частину 6 статті 3 та внести зміни в Регламент Верховної Ради України, які стосуються закріплення механізму розгляду законопроектів регулятивного та охоронного призначення, які стосуються одного і того ж чи подібних питань правового регулювання.

Ключові слова: зміни та доповнення до Кримінального кодексу України, викладення закону в новій редакції, коригування кримінального законодавства України, кримінально-правова правотворчість, стаття Кримінального кодексу України, початкова редакція, динамізм кримінального законодавства України, початкова редакція статті, Кримінальний кодекс України.

Zahynei-Zabolotenko Z.A. Amendments and additions to the Criminal Code of Ukraine – from the moment it came into force to the present day.

The article is devoted to the analysis of corrective lawmaking in the field of criminal law in Ukraine, primarily to the characteristics of the quantitative component of amendments and additions to the Criminal Code of Ukraine. Taking into account the work of legal theorists, the following types of corrective criminal laws are proposed to be recognized: the law on amendments to the Criminal Code of Ukraine; the law on additions to the Criminal Code of Ukraine; the law on the new wording of articles, parts of articles, and sections of the Criminal Code. Each of these corrective laws is an independent type, but they are not distinguished in the course of law-making and its regulatory regulation. An increased level of dynamism in the criminal legislation of Ukraine, which has been amended by 244 corrective laws, has been noted. Forty-nine articles of the Criminal Code of Ukraine (10 articles of the General Part and 39 articles of the Special Part) have remained unchanged (12% of the 447 articles of the Criminal Code of Ukraine in its original 2001 version). The Criminal Code of Ukraine was supplemented with 128 new articles, which is almost a third of the total number of articles in the original version of the Code. Thirty-seven articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine were deleted, of which 13 articles were articles that had been added to the Special Part of the Criminal Code of Ukraine in the course of ongoing lawmaking. The special procedure for amending the Criminal Code of Ukraine has been

analyzed, according to which amendments to it may be made exclusively by laws amending this Code and/or the criminal procedural legislation of Ukraine, and/or the legislation of Ukraine on administrative offenses (part 6 of Article 3). It is proposed to exclude part 6 of Article 3 from the Criminal Code of Ukraine and to amend the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine concerning the establishment of a mechanism for considering draft laws of a regulatory and protective nature that relate to the same or similar issues of legal regulation.

Key words: amendments and additions to the Criminal Code of Ukraine, new version of the law, adjustments to the criminal legislation of Ukraine, criminal lawmaking, article of the Criminal Code of Ukraine, initial version, dynamism of the criminal legislation of Ukraine, initial version of the article, Criminal Code of Ukraine.

Постановка проблеми. Після здійснення кодифікації законодавства процес правотворчості не припиняється. Він увесь час перебуває в русі, у постійному розвитку, ураховуючи динамізм відповідних соціальних зв'язків, виникнення нових потреб суспільного життя, які вимагають втручання держави шляхом правової регламентації. На думку І.В. Суходубової, «... стабільність законодавства і його відповідність потребам та вимогам суспільної практики визнаються невід'ємною складовою принципу верховенства права ... виступають важливим показником правової культури суспільства, вагомою гарантією забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина». Водночас законодавство загалом та кримінальне законодавство зокрема характеризуються такою властивістю, як динамізм, що, з одного боку, руйнує його стабільність, а з другого, «... якщо законодавство не має належного рівня динамічності, воно теж втрачає свою ефективність, оскільки не забезпечує актуальності й адекватності правового регулювання. Відсутність динамічних властивостей законодавства може призводити до порушення зв'язку між справедливістю і змістом правового регулювання» [1, с. 1; 2, 131].

Отже, динамізм та стабільність – це неодмінні властивості кримінального закону, які повинні існувати паралельно. Як зазначає І.В. Суходубова, стабільність і динамізм законодавства залежать від стабільності і динамізму окремих нормативно-правових приписів та нормативно-правових актів; у свою чергу, стабільність та динамізм кожного окремого закону є і результатом його складної взаємодії з іншими елементами системи законодавства [1, с. 5].

Н.Ю. Гунько, характеризуючи сучасну систему законодавства України, вважає, що система законодавства, яка постійно змінюється, зокрема коригуючими законами, «не може бути стійкою, у ній спостерігається збій синхронності відповідних елементів у межах цілого, відсутність балансу нормативного масиву. Вона потребує постійного моніторингу та ревізії законів, належного здійснення законотворчої діяльності, застосування законотворчої техніки та технології задля створення якісних законів, а також здійснення коригуючої законотворчої діяльності та застосування коригуючої законотворчої техніки і технології для їх оновлення та виправлення» [3, с. 16].

Метою статті є характеристика кількісної складової коригування кримінального законодавства України.

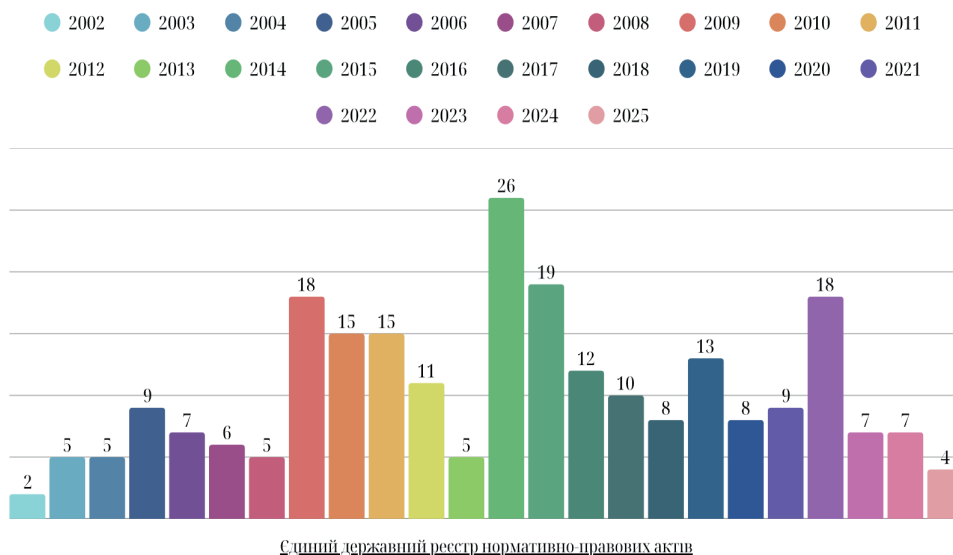
Стан опрацювання проблематики. У теорії кримінального права науковці тпк чи інакше звертаються до того, які зміни вносилися законодавцем у статтю (статті), яку (які) вони досліджують. Однак у царині комплексного дослідження кількісної складової коригуючої правотворчості у галузі кримінального права наукових праць небагато. Серед них – дослідження В.Я. Тація, В.І. Борисова та В.І. Тютюгіна, Д.О. Балобанової. Однак їхні праці не враховують, відповідно сучасного стану внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України (далі – КК).

Виклад основного матеріалу. Кримінальне законодавство України в останні роки є надзвичайно динамічним. В.Я. Тацій, В.І. Борисов та В. І. Тютюгін вказують, що протягом чинності КК 2001 р. було прийнято 109 законів, якими він був доповнений (до уваги бралися лише ті, що набрали чинності на момент написання статті). Із них набрали чинності протягом 2002 р. – 2, 2003 – 10, 2004 – 5, 2005 – 9, 2006 – 7, 2007 – 6, 2008 – 5, 2009 – 19, 2010 – 16, 2011 – 15, 2012 – 11, 2013 – 4. За підрахунками цих науковців, протягом чинності КК 2001 року, в якому спочатку нараховувалося 447 статей, зміни вносилися 432 рази: із них у Загальну частину було внесено 57 змін і доповнень, а в Особливу частину – 375. Прості арифметичні підрахунки свідчать, що на один рік у середньому припадає 36– 37 змін, а за один місяць норми КК оновлюються приблизно тричі. При цьому зміни та доповнення неодноразово вносилися у 96 статей КК, із яких уже двічі змінювалося 59 статей, тричі – 30, чотири рази – 5, а дві статті оновлювалися п'ять (ст. 369) і шість (ст. 368) разів. Окрім того, КК був доповнений за цей період 63 новими статтями, 7 із яких уже вилучено, а ще 13 статей змінено, деякі з них – кілька разів. Загальна кількість статей, вилучених із КК становить 26. Таким чином, з 01.09.2001 змін і доповнень було піддано 209 статей КК, які існували на момент набрання ним чинності, що становить близько 47% загальної кількості на той період [4, с. 6–7].

Д.О. Балобанова, здійснивши аналогічне дослідження коригування КК законами про внесення змін та доповнень до нього, зробила такі основні висновки: «протягом існування КК 2001 р. зміни в нього були внесені 223 законами та 5 рішеннями Конституційного Суду України (далі – КСУ). Пропорційно переважають зміни до Особливої частини КК, які становлять 86% всіх змін проти 14% до Загальної частини. Але якісні зміни (реформи) більш притаманні саме Загальній частині – поява нових інститутів і відповідних Розділів (запровадження інституту кримінальних правопорушень та їх поділ на злочини та проступки (з усіма відповідними наслідками), Розділ XIII¹ «Обмежувальні заходи», Розділ XIV «Інші заходи кримінально-правового характеру», Розділ XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб»): здебільшого новели вносилися до таких розділів Особливої частини КК (за питомою вагою змін, тобто відношенням кількості законів, якими вносилися зміни, до кількості статей у розділі кодексу): розділ XII «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» (169%: 22 закони до 13 статей); розділ IV «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи» (160%: 8 законів до 5 статей); розділ XVII «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності у сфері надання публічних послуг» (питома вага 148%: 31 закон до 21 статті); розділ V «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» (106%: 34 закони до 32 статей); розділ I «Злочини проти основ національної безпеки України» (100%: 9 законів до 9 статей) та Розділ XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» (100%: 29 законів до 29 статей); низка розділів КК зазнала суттєвих змін під впливом необхідності виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань щодо виконання модельних конвенцій, учасниками яких є Україна; динаміка законотворчості протягом 2001–2020 рр. відбувалася за рахунок внесення змін до Особливої частини КК (новели), але окреме місце посідає запровадження інституту кримінальних проступків (реформа)» [5, с. 191].

Продовжуючи дослідження цих науковців, доцільно зауважити, що, починаючи з 2001 р. у КК вносилися зміни та доповнення 244 коригуючими кримінальними законами.

Динаміка прийняття законів про внесення змін та доповнень до КК України

Діаграма 1

На сьогодні лише 10 статей Загальної частини КК залишилися в тій редакції, яка існувала на момент прийняття цього Кодексу (статті 23, 24, 36, 37, 54, 58, 73, 92, 94, 100) (9% від усіх статей цієї частини, що були в первісній редакції КК). Загальна частина КК доповнена 11-ма окремими статтями та двома самостійними розділами (розділи XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», XIII¹ «Обмежувальні заходи»), які (первісно) включали 10 статей. Загалом Загальну частину КК було доповнено 21 статтею (19% від загальної кількості статей, вміщених у цій частині). У новій редакції було викладено 6 статей Загальної частини КК (статті 11, 12, 21, 60, 85, 101), з яких ст. 12 цього кодексу викладалася в новій редакції двічі.

Лише 39 статей Особливої частини КК залишилися в первісній редакції (8% з 447 статей, які на початку включала Особлива частина цього Кодексу – статті 117, 119, 131, 135, 138, 140, 146, 147, 148, 166, 170, 181, 237, 267, 262, 264, 266, 273, 274, 278, 324, 328, 329, 372, 393, 400, 406, 412, 427, 429, 430, 431, 433, 434, 439, 440, 441, 443, 446). Особлива частина КК була доповнена 107-ма новими статтями (24% від загальної кількості статей, розміщених у цій частині), з яких лише 36 залишилися у первісній редакції (статті 110-2, 111-1, 111-2, 114-1, 156¹, 158³, 201³, 201⁴, 206², 218¹, 222², 232³, 240¹, 255¹, 255², 255³, 258⁶, 265¹, 267¹, 270¹, 270², 276¹, 286¹, 301², 321², 332², 336¹, 336², 348¹, 349¹, 364², 365³, 389², 426¹, 435¹, 442¹). В усі інші статті, якими було доповнено Особливу частину КК, законодавцем вносилися зміни та доповнення.

У новій редакції було викладено 43 статті Особливої частини КК (статті 111, 127, 149, 155, 157, 158, 158¹, 159, 160, 203², 204, 209, 240, 255, 258⁴, 299, 303, 306, 325, 335, 336, 337, 359, 364, 365, 402, 404, 405, 408, 409, 410, 411, 413, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 428, 436¹, 442, 437), з яких 9 статей (статті 149, 155, 157, 158, 159, 325, 365, 419, 420) були викладені в новій редакції кілька разів.

37 статей Особливої частини КК було виключено, з яких 13 статей – це статті, якими було доповнено Особливу частину КК у процесі поточної правотворчості.

Окрім того, свою «лепту» в коригування КК вніс і КСУ, який визнавав окремі статті цього Кодексу неконституційними (ч. 1 ст. 69, ст. 368, 375, 366, ч. 1 ст. 81, ч. 1 ст. 82).

Таким чином, як вбачається з наведеного, динамізм кримінального законодавства України надзвичайно високий. У чинному КК залишилося вкрай мало статей у первісній редакції 2001 р. Загалом це зрозуміло, оскільки протягом 24-х років його чинності істотно змінився порядок суспільних відносин у відповідній сфері, що вимагало й коригування норм, спрямованих на кримінально-правове забезпечення охорони цього порядку.

Зміни до КК вносяться законами, які: повністю присвячені змінам у КК; передбачають зміни у законодавство України, зокрема і в КК; регулюють певний вид суспільних відносин, однак у прикінцевих та (або) перехідних положеннях яких містяться зміни до КК; присвячені виключно змінам до КК, КПК та КУпАП. Загалом відповідні закони можна назвати коригуючими.

Н.Ю. Гунько під коригуючими законами розуміє «різновид законів, що приймається органами законодавчої влади для коригування первинних законів, виправлення чи/та оновлення змістовних та/або формальних їхніх параметрів, забезпечення їх належного регулятивного рівня» [3, с. 20]. Вважаємо, що різновидами коригуючих законів є: 1) закон про внесення змін; 2) закон про внесення доповнень; 3) закон про викладення в новій редакції. Всі ці закони стосуються первинного об'єкту – первісного тексту закону. В випадку, що розглядається, таким первинним об'єктом є текст КК, а саме – текст статті, частини та/або пункту статті, які змінюються, доповнюються або викладаються в новій редакції.

Закон України «Про правотворчу діяльність» виокремлює закони України про внесення змін до кодексу, первинного закону (закони про внесення змін) (п. 3 ч. 2 ст. 10), під яким розуміється закон, яким змінюється окремий структурний елемент кодексу або первинного закону (ч. 1 ст. 13). Згідно з ч. 1 ст. 42 цього Закону зміни до нормативно-правового акта можуть вноситися шляхом зміни окремих його структурних елементів. Основною метою внесення змін до нормативно-правового акта, як правило, є: 1) необхідність зміни регулювання суспільних відносин, якщо це може бути здійснено в межах чинного нормативно-правового акта (для первинного закону, кодексу); 2) врегулювання змінених суспільних відносин, якщо це може бути здійснено в межах чинного нормативно-правового акта (для первинного закону, кодексу); 3) визнання Конституційним Судом України нормативно-правового акта чи окремого його структурного елемента таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним); 4) зміна законодавчого регулювання відповідних суспільних відносин (для підзаконного нормативно-правового акта); 5) усунення колізій, прогалин у нормативно-правових актах у зв'язку з прийняттям (виданням) нового нормативно-правового акта, якщо це не було зроблено під час його прийняття (видання); 6) виправлення помилок у нормативно-правовому акті [6].

Зауважимо, що Закон «Про правотворчу діяльність» не розрізняє «зміни до закону» («внесення змін до закону») та «доповнення до закону» («внесення доповнень до закону»). Як передбачено у ч. 6 ст. 42 Закону «Про правотворчу діяльність», формулювання тексту проекту нормативно-правового акта про внесення змін здійснюється шляхом: 1) викладення його структурного елемента в новій редакції; 2) заміни його структурного елемента одним або декількома новими структурними елементами такого самого рівня; 3) виключення та (або) включення раніше виключеного його структурного елемента; 4) доповнення нормативно-правового акта чи його структурного елемента новим структурним елементом відповідного рівня [6].

Тобто, доповнення закону розглядаються як різновид змін до нього. Водночас у теорії права зміни до закону / внесення змін до закону, доповнення закону / внесення доповнень до закону справедливо розрізняються.

Це впливає, передусім, зі значень слів «зміна», «доповнення» в українській мові. «Зміна» розуміється як перехід, перетворення чого-небудь (стану, руху, ознаки, властивості тощо) на щось якісно інше і змінювання; заміна кого-, чого-небудь кимось, чимось іншим [7, с. 373]; «змінювати» – міняти, робити іншим; замінювати одне іншим; приходити на зміну комусь, чомусь [8, с. 159]; «замінити» – використовувати, вживати і т. ін. замість чого-небудь щось інше; використовувати замість іншого [8, с. 79]. «Доповнення» – те, що доповнює що-небудь, виступає додатком до чогось; дія за значенням доповнити; а доповнити, доповнювати – додаючи що-небудь до того, що вже є або відомо, робити його повнішим [8, с. 817].

Н.Ю. Гунько вважає, що значення термінів «зміна» і «доповнення» є різним. У першому випадку йдеться про заміну нормативно-правового припису чи іншого структурного або мовного елементу, а у другому – про додаток. При цьому, на думку цієї дослідниці, при доповненні склад правовідносин не змінюється (попереднє коло суб'єктів зберігається, до них додаються тільки учасники), а розширюється коло повноважень, обсяг обов'язків і прав, додається новий об'єкт правовідносин або об'єкти. Натомість при зміні кардинально або частково змінюється склад учасників, об'єкти правовідносин тощо. Тому авторка справедливо зауважує, що зміни й доповнення є самостійними спеціальними (характерними, власне, для цього виду законотворчої техніки) засобами коригуючої законотворчої техніки [3, с. 56–57, 107].

Хоча така точка зору не є загально визнаною і окремі науковці також не вбачають відмінностей між змінами закону / внесенням змін до закону та доповненням закону / внесенням доповнень до закону [9, с. 122], однак вважаємо, що саме такий підхід, відповідно до яких вказані поняття не є тотожними, є правильним з теоретичної точки зору. Однак з урахуванням нормативних положень про ототожнення змін / внесення змін та доповнень / внесення доповнень законів будемо виходити саме з такого підходу законодавця, критикуючи його загалом з пропозиції коригування Закону «Про правотворчу діяльність».

Викладення закону у новій редакції охоплюється поняттям внесення змін до закону з нормативної точки зору. Як передбачено у п. 1 ч. 6 ст. 42 Закону «Про правотворчу діяльність», формулювання тексту проєкту нормативно-правового акта про внесення змін здійснюється шляхом викладення його структурного елемента в новій редакції. У такому разі попередня його редакція втрачає чинність з дня набрання чинності новою редакцією цього структурного елемента (ч. 7 ст. 42 вказаного Закону) [6].

Підставами для викладення нормативно-правового акта в новій редакції В.М. Косович називає «внесення змін до більшої частини закріплених у цьому акті юридичних норм, або за умови, що ці зміни порушують правоположення, створені (сформульовані) шляхом використання нормопроектної техніки, або корегують предмет, методи чи принципи правового регулювання» [9, с. 360]. На думку Н. Ю. Гунько, «закон у новій редакції не є досконалою (ефективною) формою об'єктивації результатів коригуючої законотворчої діяльності. Констатується, що новий закон на заміну старого може прийматися за умов, якщо: 1) змін та доповнень настільки багато, що це спричиняє труднощі у прийнятті закону; 2) зміни істотно впливають на зміст закону; 3) змінюються предмет, метод або засади регулювання» [3, с. 94].

В.І. Риндюк зазначає: «у разі необхідності внесення до чинного закону значної кількості змін, закон викладається в новій редакції. Закон, прийнятий у новій редакції, як правило, зберігає стару назву». Натомість, як пізніше йдеться у цій роботі, якщо змінюються принципи, концептуальні засади правового регулювання відповідних суспільних відносин, то приймається новий закон на заміну раніше чинного. Відмінністю і одночасно обов'язковою складовою частиною такого закону є положення про те, що раніше чинний закон втрачає чинність [10, с. 86–87].

Викладення закону в новій редакції не належить до закону про внесення змін та доповнень, однак є проявом коригуючої правотворчої діяльності.

Водночас слід зауважити, що далеко не завжди закони, якими вносяться зміни і доповнення до КК, а також викладається в новій редакції той чи інший нормативний припис / приписи, належать до тих, що модернізують кримінальне законодавство України. Якщо відповідними коригуючими законами запроваджується новий кримінально-правовий інститут, який тим більше має комплексний характер, включаються нові статті КК (згідно з правилами нормотворчої техніки їм присвоюється відповідна позначка) або викладаються в новій редакції з істотно зміненою редакцією відповідної статті з урахуванням зміни регулятивного законодавства, міжнародно-правових зобов'язань, взятих на себе Україною, а також судової практики у вигляді правових висновків ВС. Окрім того, про модернізацію кримінального законодавства України свідчить, на нашу думку, й «реанімація» у КК кримінально-правової норми, попередньо виключеної з цього Кодексу, незалежно від того, чи викладається вона в оновленій редакції. Тобто, циклічність свідчить про модернізацію кримінального законодавства України.

У чинному КК, починаючи з 2020 р., передбачено спеціальну процедуру внесення змін до КК. Згідно з ч. 6 ст. 3 цього Кодексу зміни до законодавства України про кримінальну відповідальність можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та/або до кримінального процесуального законодавства України, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення.

В пояснювальній записці до цього законопроекту таке коригування було обґрунтовано тим, що досить часто зміни до КК вносяться іншими нормативно-правовими актами, які не належать до відання профільного Комітету ВРУ з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, а тому не отримують належної правової експертизи [3]. Головне науково-експертне управління апарату ВРУ висловило зауваження до законопроекту, про який йде мова, відзначивши, що прийняття законопроекту призведе до того, що реалізація однієї і тієї ж законодавчої ідеї нерідко потребуватиме на розгляд ВРУ не одного законопроекту, а двох чи трьох або навіть чотирьох (якщо будуть запропоновані зміни до КК, Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) одночасно), які необхідно буде розглянути разом (як того вимагає ч. 8 ст. 90 Регламенту ВРУ). До того ж головним по цих законопроектах буде визначено не один Комітет ВРУ, а два чи три, що, в свою чергу, не оптимізує роботу комітетів ВРУ, а, навпаки, лише ускладнить її.

Непослідовним вбачається підхід законодавця, який передбачив правило про внесення змін до КК виключно кримінальним законом про внесення змін до цього Кодексу, КПК та/або КУпАП, забувши при цьому, що до кодексів «кримінально-правового циклу» слід відносити й Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК). Якщо у чинному КК міститься припис відповідного змісту у ч. 6 ст. 3 КК, то слід доповнити його вказівкою на те, що зміни до кримінального закону можуть бути внесені законами про внесення змін до КК, КПК, КВК та КУпАП.

Аналіз законів, прийнятих після набрання чинності положенням ч. 6 ст. 3 КК, дозволяє зробити висновок, що законодавець в окремих випадках не дотримався відповідних вимог цього нормативного припису. Наприклад, Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» від 19.06.2020 № 738-IX було викладено в новій редакції Закон «Про цінні папери та фондовий ринок» (зі зміненою назвою «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»), а також внесено зміни зокрема до КК, а саме у ст. 222-1 «Маніпулювання на організованих ринках», доповнено КК новими статтями (ст. 222-2 «Маніпулювання на енергетичному ринку») [11]. Законом «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14.07.2020 № 768-IX. В його п. 7 Розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» здійснено коригування КК – викладено в новій редакції ст. 203-2 «Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей» та доповнено його новою ст. 365-3 «Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей» [12].

Нормативний порядок внесення змін до КК, на нашу думку, щонайменше незручний. Адже на сьогодні у разі прийняття закону, який по-іншому чи по-новому регулює порядок суспільних відносин, доцільно розробити кілька законопроектів – первісний (основний) закон регулятивного характеру та другий (похідний), яким вносяться зміни до КК. Різні адресанти цих взаємопов'язаних нормативно-правових актів (профільні Комітети ВРУ) можуть не до кінця пропрацювати законодавчу техніку цих нормативно-правових актів, що може негативно вплинути на виникнення колізій, суперечностей, прогалин та інших недоліків. Таким чином, доцільно виключити з КК ч. 6 ст. 3 та внести зміни в Регламент ВРУ, які стосуються закріплення механізму розгляду законопроектів регулятивного та охоронного призначення, які стосуються одного і того ж чи подібних питань правового регулювання.

Висновки. Отже, аналіз коригуючої законотворчості у галузі кримінального права дозволяє зробити висновок про динамізм кримінального законодавства України, який відрізняється у різні періоди. Загалом з моменту прийняття КК до часу підготовки статті до друку кримінальне законодавство України коригувалося 244 законами про внесення змін і доповнень до КК. Запропоновано переглянути порядок внесення змін до КК, передбачений у ч. 6 ст. 3 цього Кодексу, та внести зміни в Регламент ВРУ, які стосуються закріплення механізму розгляду законопроектів регулятивного та охоронного призначення, які стосуються одного і того ж чи подібних питань правового регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Суходубова І.В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення та засоби забезпечення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2012. 21 с.

2. Суходубова І.В. Стабільність і динамізм законодавства: загальна характеристика понять та сутність взаємозв'язку. *Наук. вісник Дніпропетровського держ. ун-ту внутр. справ*. 2012. № 3. С. 130–137.
3. Гунько Н.Ю. Зміни та доповнення до законів України: загальнотеоретичні та техніко-технологічні питання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2020.
4. Тацій В., Борисов В., Тютюгін В. Актуальні проблеми сучасного розвитку кримінального права України. *Право України*. 2010. № 9. С. 6–7.
5. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права України (теоретико-прикладне дослідження): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», Одеський держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2021. 476 с.
6. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / упоряд. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ–Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
8. Новий тлумачний словник української мови: 42000 слів: У 4 т. уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ, Т. 2: Ж – ОБД. [Б. м.]: [б.и.], 1998. 910 с.
9. Косович В.М. Загальнотеоретичні аспекти удосконалення нормативно-правових актів: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 488 с.
10. Риндюк В.І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика: монограф. Відп. ред. Ющик О.І. Київ: «Юридична думка», 2012. 272 с.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20>.
12. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор: Закон України від 14.07.2020 № 768-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>.